YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

5 päivänä huhtikuuta 2001 *

Asiassa C-123/00,

jonka Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajina ovat

Christina Bellamy,

ja

yksityisoikeudellisella perusteella **English Shop Wholesale SA,**

ennakkoratkaisun EY 28 ja EY 30 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit F. Macken ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Bellamy, edustajanaan avocat G. Carnoy,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Shotter ja J. Adda,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.1.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal de première instance de Bruxelles on esittänyt 28.3.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 31.3.2000, EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä EY 28 ja EY 30 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajana on Bellamy, jota syytetään elintarvikkeiden myyntiä ja mainontaa koskevien kansallisten säännösten rikkomisesta.

Kansallinen lainsäädäntö

3 Leivästä ja muista leipomotuotteista 2.9.1985 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge 7.11.1985; jäljempänä vuoden 1985 päätös) 1 §:ssä määritellään kyseisen päätöksen soveltamisalaan kuuluvat leivät ja leipomotuotteet. Päätöksen 3 §:ssä täsmennetään seuraavaa:

"Tässä päätöksessä tarkoitettujen elintarvikkeiden on koostumukseltaan täytettävä seuraavat vaatimukset:

— —

2. 1 §:n 1—3 momentissa tarkoitettujen elintarvikkeiden osalta: natriumkloridimääränä ilmaistu ruokasuolan määrä ei voi olla yli 2,0 prosenttia kuivapainosta

— — ."

4 Vuoden 1985 päätöksen 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Tämän päätöksen rikkominen tutkitaan sekä siitä syytetään ja rangaistaan elintarvikkeisiin ja muihin tuotteisiin liittyvästä kuluttajien terveyden suojelemisesta 24.1.1977 annetun lain mukaisesti, siltä osin kuin kyseessä on tämän päätöksen 2, 3 ja 5 pykälän rikkominen — — ."

5 Elintarvikkeiden mainonnasta 17.4.1980 tehdyn kuninkaan päätöksen (Moniteur belge 6.5.1980; jäljempänä vuoden 1980 päätös) 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Elintarvikkeiden mainonnassa on kiellettyä:

— —

2. antaa sellainen kuva, että tuotteella on erityisiä ominaisuuksia, jos kaikilla tämän tuotteen kanssa samankaltaisilla elintarvikkeilla on nämä samat ominaisuudet

— — ."

6 Vuoden 1980 päätöksen 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Elintarvikkeiden mainonnassa on käytettävä helposti havaittavalla tavalla elintarvikkeen myyntinimitystä, josta mahdollisesti säädetään laissa tai asetuksessa, mikäli tämän nimityksen mainitsematta jättäminen on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan elintarvikkeen luonteen suhteen."

Pääasian oikeudenkäynti

7 English Shop Wholesale SA -niminen yhtiö (jäljempänä ESW), jonka kotipaikka on Anderlecht (Belgia), tuo Isosta-Britanniasta elintarvikkeita, jotka se myy vähittäiskaupassa Belgiassa lähinnä Euroopan yhteisöjen virkamiehistä koostuvalle asiakaskunnalle.

8 ESW:n toimitusjohtaja Bellamy tuomittiin 9.12.1998 annetulla yksipuolisella tuomiolla rangaistukseen muun muassa siitä, että hän on vuosien 1980 ja 1985 päätösten vastaisesti

— myynyt leipää, jonka suolapitoisuus on 2,88 prosenttia

— antanut markkinoinnissa sellaisen kuvan, että tietyllä merkkituotteella on erityisiä ominaisuuksia, vaikka kaikilla sen kanssa samankaltaisilla elintarvikkeilla on nämä samat ominaisuudet, eli tässä tapauksessa esittänyt, että maidossa ei ollut lisä- eikä säilöntäaineita

— ei ole elintarvikemainonnassaan esittänyt helposti havaittavalla tavalla elintarvikkeen myyntinimitystä ja "tällä tavalla on johtanut kuluttajia harhaan elintarvikkeen luonteen suhteen eli on tässä tapauksessa käyttänyt myyntinimitystä tuore pastöroitu täysmaito".

9 Bellamy on hakenut takaisinsaantia, ja hän on esittänyt, että ne kansalliset säädökset, joiden perusteella häntä on syytetty, ovat EY 28 artiklan vastaisia; tämän vuoksi Tribunal de première instance de Bruxelles on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Ovatko leivästä ja muista leipomotuotteista 2.9.1985 tehdyn kuninkaan päätöksen 1, 3 ja 8 §:ssä sekä elintarvikkeisiin ja muihin tuotteisiin liittyvästä kuluttajien terveyden suojelemisesta 24.1.1977 annetun lain 14 §:ssä säädetty kielto myydä sellaista leipää, jonka sisältämän ruokasuolan eli natriumkloridin osuus leivän kuivapainosta on enemmän kuin 2,0 %, ristiriidassa [EY] 28 artiklan kanssa ja voivatko nämä säännökset olla perusteltuja [EY] 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla?

2. Ovatko leivästä ja muista leipomotuotteista 2.9.1985 tehdyn kuninkaan päätöksen 1, 3 ja 8 §:n sekä elintarvikkeisiin ja muihin tuotteisiin liittyvästä

kuluttajien terveyden suojelemisesta 24.1.1977 annetun lain 14 §:n säännökset ristiriidassa [EY] 28 artiklan kanssa ja voivatko nämä säännökset olla perusteltuja [EY] 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla?

3. Ovatko elintarvikkeiden mainonnasta 17.4.1980 tehdyn kuninkaan päätöksen 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n sekä elintarvikkeisiin ja muihin tuotteisiin liittyvästä kuluttajien terveyden suojelemisesta 24.1.1977 annetun lain 14 §:n säännökset ristiriidassa [EY] 28 artiklan kanssa ja voivatko nämä säännökset olla perusteltuja [EY] 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

10 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, onko EY 28 artikla esteenä vuoden 1985 päätöksen 3 §:n 2 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle ja voiko tällainen säännös olla EY 30 artiklan nojalla perusteltu.

11 On syytä muistuttaa, että Rechtbank van eerste aanleg te Gent (Belgia) esitti oikeudenkäynnissä, joka koski nyt kyseessä olevan lainsäädännön soveltamista toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuun leipään, yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan (joista on muutettuna tullut EY 28 ja EY 30 artikla) tulkinnasta. Asiassa

C-17/93, Van der Veldt, 14.7.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-3537) yhteisöjen tuomioistuin tutki siis jo, ovatko nämä artiklat esteenä nyt kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle.

12 Koska asian käsittelyssä ei ole esitetty mitään, mikä asettaisi kyseenalaiseksi yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Van der Veldt antaman vastauksen, on nyt ainoastaan toistettava, mitä kyseisessä asiassa lausuttiin, ja vastattava ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

— EY 28 artiklassa tarkoitettuna määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä on pidettävä sitä, että toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuun ja kaupan pidettyyn leipään sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa kielletään pitämästä kaupan leipää ja muita leipomotuotteita, joiden suolapitoisuus kuiva-aineen perusteella laskettuna ylittää kahden prosentin enimmäisrajan

— tällainen lainsäädäntö on omiaan rajoittamaan jäsenvaltioiden välistä kauppaa, eikä sitä voida pitää EY 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla perusteltuna kansanterveyden suojelemiseksi.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

13 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus ja se, että kansallinen tuomioistuin ei ole esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle selvennystä siltä osin, miten tämä toinen kysymys eroaa ensimmäisestä, toiseen kysymykseen ei ole syytä vastata.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

14 Kolmannen kysymyksen ensimmäisellä osalla kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, onko EY 28 artikla esteenä vuoden 1980 päätöksen 4 §:n 2 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan merkkituotteella ei saa esittää olevan erityisiä ominaisuuksia, jos kaikilla sen kanssa samankaltaisilla elintarvikkeilla on nämä samat ominaisuudet, ja voiko tällainen säännös olla EY 30 artiklan nojalla perusteltu.

15 Tältä osin on syytä muistuttaa, että kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa vuoden 1980 päätöksen 4 §:n 2 momenttia on sovellettu siihen, että markkinoinnissa esitettiin, että merkkituotteessa eli maidossa ei ollut lisä- eikä säilöntäaineita.

16 Bellamy väittää, että maito on päivittäistavara, jonka ominaispiirteet ja ominaisuudet kuluttajat täysin tuntevat, minkä vuoksi vaara siitä, että keskimääräisesti valistunut kuluttaja tulee harhaanjohdetuksi, on käytännössä täysin olematon.

17 Komissio katsoo, että nyt kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä on pantu täytäntöön kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979, L 33, s. 1) 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan iii alakohta ja että tämän vuoksi EY 28 artikla ei ole esteenä tälle kansalliselle lainsäädännölle.

18 Tältä osin on todettava, että jos jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu, EY 28 artiklassa kiellettyinä vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä on pidettävä tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksia, jotka aiheutuvat siitä, että toisista jäsenvaltioista tuotavien ja niissä laillisesti valmistettavien ja kaupan pidettävien tavaroiden on täytettävä toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetetut edellytykset (jotka koskevat esimerkiksi tavaroiden nimitystä, muotoa, kokoa, painoa, koostumusta, ulkoasua, merkintöjä tai pakkausta), ja tällaiset toimenpiteet ovat kiellettyjä, vaikka niitä sovelletaan erotuksetta kaikkiin tavaroihin, jos nämä toimenpiteet eivät ole perusteltuja sellaisen yleistä etua koskevan tavoitteen vuoksi, jolle on annettava etusija tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen nähden (ks. mm. asia 120/79, Rewe-Zentral, ns. Cassis de Dijon -tuomio, tuomio 20.2.1979, Kok. 1979, s. 649, 14 kohta; Kok. Ep. IV, s. 403 ja asia C-383/97, Van der Laan, tuomio 9.2.1999, Kok. 1999, s. I-731, 19 kohta).

19 On myös syytä muistuttaa, kuten komissio on tehnyt, että yhteisön lainsäätäjä on antanut kansallisten säännösten yhdenmukaistamisesta direktiivin sillä alalla, jota nyt kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä säännellään. Direktiivillä 79/112/ETY on nimittäin tarkoitus lähentää kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä ja esillepanoa koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä, ja sillä pyritään edistämään kuluttajien tiedonsaantia ja kuluttajansuojaa.

20 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Merkinnät ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa:

a) olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti:

— —

iii) esittämällä elintarvikkeella olevan erityisiä ominaisuuksia, kun tosiasiassa kaikilla samanlaisilla elintarvikkeilla on sellaisia ominaisuuksia — — ."

21 Kuten komissio on todennut, EY 28 artiklan vastaisena vapaan liikkuvuuden esteenä ei voida pitää kansallista säännöstä, jolla pannaan asianmukaisesti täytäntöön sellaisia kansallisia sääntelyjä yhdenmukaistava yhteisön oikeussääntö, joilla pyritään suojelemaan kuluttajaa konkreettisesti määritellyltä harhaanjohtamiselta.

22 Näin ollen kolmannen kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että EY 28 artikla ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan merkkituotteella ei saa esittää olevan erityisiä ominaisuuksia, jos kaikilla sen kanssa samankaltaisilla elintarvikkeilla on nämä samat ominaisuudet.

23 Kolmannen kysymyksensä toisella osalla kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, onko EY 28 artikla esteenä vuoden 1980 päätöksen 5 §:n kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan kaikessa elintarvikemainonnassa on käytettävä helposti havaittavalla tavalla elintarvikkeen myyntinimitystä, josta on mahdollisesti säädetty laissa tai sitä alemman asteisissa säädöksissä, mikäli tämän nimityksen mainitsematta jättäminen on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan, ja edelleen se kysyy, voiko tällainen säännös olla EY 30 artiklan nojalla perusteltu.

24 Tältä osin on syytä muistuttaa, että jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi ennakkoratkaisupyynnön perusteella tulkita yhteisön oikeutta siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, ennakkoratkaisupyynnössä on oltava tiedot niistä tosiseikoista, joihin riidanalaista kansallista oikeussääntöä on sovellettu tai olisi sovellettava (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-320/90—C-322/90, Telemarsicabruzzo, tuomio 26.1.1993, Kok. 1993, s. I-393, 6 kohta).

25 Nyt esillä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin on ainoastaan todennut, että kyseistä kansallista säännöstä on sovellettu rikosasiassa, jossa Bellamya on syytetty siitä, että hän on "ei ole esittänyt elintarvikemainonnassaan helposti havaittavalla tavalla elintarvikkeen myyntinimitystä ja tällä tavalla on johtanut kuluttajia harhaan elintarvikkeen luonteen suhteen eli on tässä tapauksessa käyttänyt myyntinimitystä tuore pastöroitu täysmaito".

26 Tämä Bellamyn tekemäksi väitetyn rikoksen kuvaus ei kuitenkaan anna yhteisöjen tuomioistuimelle siinä määrin tietoja, että yhteisöjen tuomioistuin voisi antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen. Ei nimittäin ole täsmennetty, onko kyseinen mainos tuotteen pakkauksessa vai jossain muualla taikka millaisesta laiminlyönnistä Bellamya konkreettisesti syytetään. Tältä osin on merkityksellistä, että ennakkoratkaisumenettelyyn osallistuneet kaksi osapuolta ovat ymmärtäneet nämä kysymykset eri tavalla: Bellamy on nimittäin esittänyt, että häntä on syytetty nimityksen "tuore pastöroitu täysmaito" käyttämisestä eli siitä, että hän on esittänyt pastöroidun maidon olevan tuoretta, kun taas komissio on todennut, että Bellamya syytetään nimityksen "Breakfast Milk" käyttämisestä ja siitä, ettei hän ole käyttänyt lakisääteistä nimitystä "tuore pastöroitu täysmaito".

27 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin katsoo, ettei se voi antaa hyödyllistä vastausta kolmannen kysymyksen toiseen osaan.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on ratkaissut Tribunal de première instance de Bruxellesin 28.3.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **EY 28 artiklassa tarkoitettuna määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä on pidettävä sitä, että toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettuun ja kaupan pidettyyn leipään sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa kielletään pitämästä kaupan leipää ja muita leipomotuotteita, joiden suolapitoisuus kuiva-aineen perusteella laskettuna ylittää kahden prosentin enimmäisrajan.**

Tällainen lainsäädäntö on omiaan rajoittamaan jäsenvaltioiden välistä kauppaa, eikä sitä voida pitää EY 30 artiklassa tarkoitetulla tavalla perusteltuna kansanterveyden suojelemiseksi.

2) **EY 28 artikla ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan merkkituotteella ei saa esittää olevan erityisiä ominaisuuksia, jos kaikilla sen kanssa samankaltaisilla elintarvikkeilla on nämä samat ominaisuudet.**

Gulmann Macken Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä huhtikuuta 2001.

R. Grass

kirjaaja

C. Gulmann

kolmannen jaoston puheenjohtaja